

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ **ERSA**

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (RSAI, ERSA)

“Οικονομική Κρίση και Πολιτικές Ανάπτυξης και Συνοχής”

10ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο ,
Θεσσαλονίκη, 1 – 2 Ιουνίου 2012

Συνδιοργάνωση

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης:

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών και Οικονομική Ανάπτυξη

Μποζίνης Η. Αθανάσιος, Λέκτορας Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας και Επιχειρήσεων, Τμήμα Μάρκετινγκ και Διοίκησης Λειτουργιών Πανεπιστημίου Μακεδονίας. e-mail: ahbozi@otenet.gr

1. Ευρωπαϊκή Ανάπτυξη στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Προκειμένου η Ευρώπη να καταστεί ανταγωνιστική, δημιούργησε το πρόγραμμα δράσης «πολιτική πρωτοβουλία e-Europe» που έχει ως κύριο σκοπό τη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων από τα κράτη-μέλη και τους πολίτες της στα πλαίσια της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Η πολιτική αυτή ανακοινώθηκε το Δεκέμβριο του 1999 με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας στις 23 και 24 Μαρτίου 2000 και ανακοινώθηκε ως κοινοτικό μέτρο: *eΕυρώπη - Η κοινωνία των πληροφοριών για όλους*. Όπως χαρακτηριστικά υποστήριξε και ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2000 Romano Prodi: «Οι τεχνολογικές εξελίξεις αλλάζουν τις προσωπικές και καθημερινές μας συνήθειες, τις σχέσεις και τις επαφές μεταξύ των περιοχών του κόσμου» (Prodi, 2004).

Σήμερα, η «ψηφιακή ατζέντα» αποτελεί μια βασική στρατηγική της ευρωπαϊκής ένωσης με σκοπό τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για να ενισχυθεί η ανάπτυξη και να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Βασικοί σκοποί της ψηφιακής ατζέντας είναι: η δημιουργία ενιαίας ψηφιακής αγοράς η οποία βασίζεται στο πολύ γρήγορο Διαδίκτυο και σε διαλειτουργικές εφαρμογές (Ψηφιακή Ατζέντα για την Ευρώπη, 2012).

Ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα Άρης Πετρουλάκης, επεσήμανε ότι η οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα μας και ευρύτερα την Ευρώπη, δεν πρέπει να αναστείλει τις προσπάθειες για ανάπτυξη και απασχόληση. Προκειμένου λοιπόν η Ελλάδα να μπει σε τροχιά ανάπτυξης, οφείλει να ενσωματώσει

και να υιοθετήσει την ψηφιακή ατζέντα που περιλαμβάνει συνολικά 101 δράσεις. Στις δράσεις αυτές περιλαμβάνεται η δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής ψηφιακής αγοράς, η βελτίωση του ψηφιακού αναλφαβητισμού, η βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών στους πολίτες για αύξηση ταχυτήτων πρόσβασης στο διαδίκτυο, καθώς και η αύξηση του βαθμού ασφάλειας σε όλες τις ηλεκτρονικές δραστηριότητες (Καθημερινή, 2011).

2. Από την κοινωνία της Πληροφορίας στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως αναπτυξιακό εργαλείο

Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να προάγουν ένα νέα μοντέλο λειτουργίας του κράτους. Οι κυβερνήσεις από την πλευρά τους προσπαθούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά σε συνθήκες ανταγωνισμού μέσα σε ένα οικονομικό πλαίσιο ολοένα αυξανόμενου κόστους λειτουργίας (Leslie, 2000).

Με τον όρο ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (e-Government) εννοούμε τη χρήση των νέων ΤΠΕ προκειμένου να αυξηθεί η πρόσβαση στις υπηρεσίες των κυβερνητικών - δημόσιων υπηρεσιών, με απώτερο στόχο την αύξηση της αποδοτικότητας των πολιτών, των επιχειρήσεων και των εργαζομένων.

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει τη δύναμη να δημιουργήσει ένα νέο μοντέλο παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, όπου όλοι οι δημόσιοι οργανισμοί αποκτούν πλέον την δυνατότητα για την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών, με πιο σύγχρονο τρόπο, αλλά και διαμέσου μιας αμφίδρομης σχέσης (σε αντίθεση με την παλιά μονόδρομη - us-versus-them) να δημιουργήσει μια νέα αμοιβαία σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ κυβέρνησης και πολιτών (Rachel, 2001).

3. Ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην Ελλάδα στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης

Το χρόνιο δημόσιο οικονομικό έλλειμμα της Ελλάδος γιγαντώθηκε με την παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ενώ το σύγχρονο πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον της Ελλάδος δημιούργησε μια

οικονομική ανάπτυξη στηριζόμενη στον τραπεζικό δανεισμό, στη διαφθορά, την παραοικονομία και τη φοροδιαφυγή.

Σήμερα, στα πλαίσια αντιμετώπισης-μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος και της προσπάθειας της Ελλάδος για αποφυγή ολικής και άτακτης χρεοκοπίας, βασικοί στόχοι παραμένουν: η αύξηση των εσόδων, η μείωση του τεράστιου δημόσιου τομέα παράλληλα με την βελτίωση της παροχής υπηρεσιών στους Έλληνες πολίτες και στις ελληνικές επιχειρήσεις ως βασική προϋπόθεση για οικονομική ανάπτυξη.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και ειδικά της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, φέρεται να αποτελεί ένα βασικό αναπτυξιακό εργαλείο στα χέρια της Ελληνικής κυβέρνησης ώστε να αντιμετωπίσει το τεράστιο δημοσιονομικό έλλειμμα, να πατάξει τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα, να αυξήσει τα έσοδα, να μειώσει το δημοκρατικό έλλειμμα και να θέσει εκ νέου τις βάσεις για μια αποτελεσματική επικοινωνία πολιτών και δημόσιας διοίκησης - κυβέρνησης.

Η αρχή για την ευρεία χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στον τρόπο διακυβέρνησης, έγινε το 2009 με πρωθυπουργό το Γιώργο Παπανδρέου και τη δημιουργία Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με βασικό σκοπό την ευρεία χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ως προτεραιότητα στον τρόπο λειτουργίας και διακυβέρνησης του ελληνικού κράτους. Ο υπουργός διοικητικής μεταρρύθμισης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης Δ.Ρέππας ανέφερε ότι η ευρωπαϊκή ένωση τον Μάρτιο του 2010 δρομολόγησε τη στρατηγική για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η οποία στοχεύει σε τέσσερις βασικές κατευθύνσεις:

- Στην εκπλήρωση των δημοσιονομικών στόχων
- Στην ενίσχυση αναπτυξιακών δράσεων
- Στον εκσυγχρονισμό της διοίκησης
- Και τέλος στην ενίσχυση της δημοκρατίας, της διαφάνειας και της παροχής πληροφορίας και γνώσης (Ναυτεμπορική, 2012).

Πιο αναλυτικά, στις 24 Μαΐου ψηφίστηκε στη Βουλή των Ελλήνων ο νόμος για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Ο νόμος αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο βάσει του οποίου

θα οργανωθεί και θα απλοποιηθεί η σχέση της δημόσιας διοίκησης με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις χρησιμοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες και την Πληροφορική.

Σύμφωνα με τον νέο νόμο έχουμε τις εξής αλλαγές για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα:

- Ηλεκτρονικές Συναλλαγές, ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων, δηλώσεων και δικαιολογητικών.
- Ηλεκτρονική Επικοινωνία με τους φορείς του Δημοσίου.
- Ηλεκτρονικό Πρωτόκολλο με βάση το οποίο ο πολίτης θα μπορεί να παρακολουθεί την πορεία της υποθέσεως που τον αφορά μέσω του διαδικτύου.
- Πλαίσιο για τις Ηλεκτρονικές Πληρωμές.
- Πρόσβαση σε χρήσιμη και οργανωμένη πληροφορία μέσω των δικτυακών τόπων.
- Ηλεκτρονική εγγραφή για πρόσβαση σε υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς του δημόσιου τομέα.
- Νομική πρόβλεψη για αποδεικτική ισχύ ηλεκτρονικών εγγράφων.
- Ελεύθερη Διάθεση Δημόσιων Δεδομένων.
- Διαρκής συμμετοχή στη βελτίωση λειτουργιών και υπηρεσιών (Νόμος για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, 2012).

Στην προσπάθεια πάταξης της φοροδιαφυγής και αύξησης των δημοσίων εσόδων, η μεταβατική κυβέρνηση της Ελλάδος με πρωθυπουργό τον κ. Λουκά Παπαδήμο προωθεί τη ηλεκτρονική καταγραφή όλων των οικονομικά και μη ενεργών πολιτών. Ο βασικός λόγος είναι ότι το υπουργείο οικονομικών ζήτησε να του παραδοθούν όλα τα ηλεκτρονικά αρχεία των τραπεζών, των ΔΕΚΟ, των εταιριών κινητής τηλεφωνίας καθώς επίσης και των ιδιωτικών και δημοσίων νοσοκομείων, με σκοπό τη δημιουργία ηλεκτρονικού ατομικού φακέλου για κάθε φορολογούμενο. Ο συγκεκριμένος ηλεκτρονικός φάκελος θα ενσωματώνει δαπάνες περιουσίας και εισοδήματα, έτσι ώστε να δίνεται η ευκαιρία στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, να εντοπίζει σε κάθε περίπτωση οικονομικές διαφορές, πραγματικών δαπανών και περιουσιακών στοιχείων (κινητών και ακινήτων). Αναλυτικότερα, στο σύστημα TAXIS θα καταγράφονται: δάνεια, ημερομηνία χορήγησης δανείων, Α.Φ.Μ., υπόλοιπο καταστατικού λογαριασμού, επενδυτικά

χαρτοφυλάκια, ύπαρξη θυρίδων, αμοιβές γιατρών, ημερομηνία ιατρικών πράξεων Α.Φ.Μ. υπόχρεου με αριθμό συμβολαίου και πόσο ασφαλιστρών, ασφαλιστικές εισφορές που κατέβαλε ο υπόχρεος, ετήσιο τηλεπικοινωνιακό κόστος (σταθερής και κινητής τηλεφωνίας), στοιχεία κατανάλωσης και κόστος ηλεκτρικής ενέργειας, στοιχεία κατανάλωσης και κόστος ύδρευσης, συναλλαγές πιστωτικών καρτών εντός και εκτός Ελλάδος (Τα Νέα, 2012).

Σε πρώτη φάση, τα στοιχεία θα αφορούν τη χρήση οικονομικού έτους 2011 και θα διασταυρωθούν με τις δαπάνες και τα εισοδήματα που θα δηλώσουν οι φορολογούμενοι στις φετινές φορολογικές δηλώσεις. Όπου υπάρχουν διαφορές, η αρμόδια οικονομική υπηρεσία θα προχωρεί στην επιβολή πρόσθετων φόρων και προστίμων. Ειδικά όμως για τις συναλλαγές που έχουν οι φορολογούμενοι με τράπεζες, αναφορικά με στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια, κίνηση τραπεζικών λογαριασμών και πιστωτικών καρτών, το Υπουργείο Οικονομικών θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει στοιχεία και από το 2010. Η διαβίβαση στοιχείων θα πραγματοποιείται κατόπιν αιτήματος στη Γενική Γραμματεία Πληροφορικών Συστημάτων σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Φορολογίας και τη Γενική Διεύθυνση Ελέγχων και Εισπράξεων Δημοσίων Εσόδων (Ημερήσια 2012).

4. Προβλήματα αποτελεσματικής εφαρμογής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα.

Το ψηφιακό χάσμα ή αλλιώς ψηφιακός αναλφαβητισμός (digital divide) δηλαδή η μη δυνατότητα πρόσβασης των ατόμων-πολιτών στο διαδίκτυο, αποτελεί το πιο σημαντικό πρόβλημα για μια αποτελεσματική εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Το ψηφιακό χάσμα είναι αποτέλεσμα οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων που επικρατούν μεταξύ των πολιτών αλλά και μεταξύ των κρατών.

Στην Ελλάδα, το 2009 η χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από τις ελληνικές επιχειρήσεις (E-government usage by enterprises) σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία είναι στο ποσοστό του 81%, με μέσο όρο της Ε.Ε. των 27, στο 72% (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, 2012).

Αντίστοιχα, στη διαθεσιμότητα και ετοιμότητα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (E-government on-line availability) η Ελλάδα έχει ένα ποσοστό της τάξεως του 47,5% με μέσο όρο της ΕΕ (27) 84,28% για το 2010 (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, 2012).

Αναφορικά με τη δυνατότητα πρόσβασης πολιτών στο διαδίκτυο (Level of Internet access – households) η Ελλάδα για τη χρονική περίοδο 2011 έχει ένα ποσοστό της τάξεως του 50%, ενώ ο μέσος όρος της Ε.Ε. είναι 73%(Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, 2012).

Τέλος αναφορικά με την επένδυση της Ελλάδος σε νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών για τη χρονιά 2010 ως μέρος του Α.Ε.Π. (ICT expenditure by type of product, Percentage of GDP), η Ελλάδα επενδύει το 1.2% του ΑΕΠ της, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, έχει μέσο όρο 2,5%για το 2010 (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, 2012).

Σήμερα ο παγκόσμιος πληθυσμός του διαδικτύου φτάνει τα 2,27 δισεκατομμύρια άτομα, σχεδόν διπλάσια από όσο ήταν πριν από πέντε χρόνια, όπου ο αριθμός έφτανε το 1,15 δισεκατομμύριο χρήστες. Η πλειοψηφία των χρηστών βρίσκεται στην Ασία με ένα δισεκατομμύριο και αύξηση 143% μέσα σε πέντε χρόνια, ενώ ο διαδικτυακός πληθυσμός της Ευρώπης ανήλθε στα 501 εκατομμύρια χρήστες από 322 εκατομμύρια που ήταν το 2007. Τέλος, η Βόρεια Αμερική είχε μια αύξηση του 17 %, και αύξησε τους χρήστες διαδικτύου από 233 εκατομμύρια χρήστες, σε 273 εκατομμύρια χρήστες (Σκάι, 2012).

Η Ελλάδα με βάση το σχέδιο των δεικτών παρακολούθησης του ψηφιακού θεματολογίου, στοχεύει ως το 2015 το 60% του πληθυσμού της να είναι τακτικοί χρήστες του διαδικτύου, ενώ παράλληλα το 3% να πραγματοποιεί ηλεκτρονικές αγορές, και το 15% να πραγματοποιεί διασυνοριακές αγορές (Ναυτεμπορική, 2012).

5. Συμπεράσματα

Οι νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) αποτελούν σήμερα ένα βασικό αναπτυξιακό εργαλείο για τα κράτη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά το αναπτυξιακό πρόγραμμα e-Europe και την νέα ψηφιακή ατζέντα, προσπαθεί να

καταστεί ανταγωνιστική στη νέα ψηφιακή εποχή σε διεθνές οικονομικό και πολιτικό επίπεδο.

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει ως βασικό σκοπό τη μείωση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα, την αύξηση των εσόδων μέσω της εξάλειψης της φοροδιαφυγής, και τέλος την αύξηση συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων με σκοπό τη μείωση του δημοκρατικού ελλείμματος.

Ειδικότερα στην Ελλάδα, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση μπορεί να δώσει λύσεις στα χρόνια οικονομικά, κοινωνικά, και πολιτικά προβλήματα που μαστίζουν τη χώρα και να αποτελέσει ένα βασικό τεχνολογικό εργαλείο για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Βασικό εμπόδιο στην αποτελεσματική εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, αποτελεί η σχεδόν ανύπαρκτη επένδυση σε νέες τεχνολογίες ως μέρος του Α.Ε.Π καθώς επίσης και το ψηφιακό χάσμα (digital divide) το οποίο αποτελεί τροχοπέδη στη δυνατότητα πρόσβασης των Ελλήνων πολιτών και των ελληνικών επιχειρήσεων στα πλεονεκτήματα που απορρέουν από τη χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Βιβλιογραφία

Leslie David Simon, (2000) *NetPolicy.com-Public Agenda for a Digital World*, Woodrow Wilson Center Press, Washington D.C., p. 88.

Prodi Romano, (2004) *Οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα για την Ευρώπη*, στο Ντάλης Σωτήρης (επιμ), *Οι Διατλαντικές σχέσεις Συνεργασία ή ανταγωνισμός*, Αθήνα. Παπαζήσης.

Rachel Silcock, (2001) What is e-Government, *Parliamentary Affairs*, (54), pp. 88-101.

Ευρωπαϊκή Κοινωνία της Πληροφορίας :

http://ec.europa.eu/information_society/index_en.htm, (18/4/2012).

Ευρώπη 2020 και Έξυπνη Ανάπτυξη: http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_el.htm, (18/4/2012).

Ευρωπαϊκή Ένωση - Τομέας Πολιτικής: Τεχνολογίες Πληροφοριών:
http://europa.eu/pol/infos/index_el.htm, (18/4/2012).

Ψηφιακή Ατζέντα για την Ευρώπη: Digital Agenda for Europe:
http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm, (18/4/2012).

Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία: Χρήση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης από τις Επιχειρήσεις (E-government usage by enterprises).

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsiir140>, (18/4/2012).

Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία: Διαθεσιμότητα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (E-government on-line availability

Percentage of online availability of 20 basic public services)
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsiir120&plugin=1>, (18/4/2012).

Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία: Ποσοστό Πρόσβασης των Νοικοκυριών στο Διαδίκτυο (Level of Internet access – households)
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsiir040&plugin=1>, (18/4/2012).

Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία: Νέες Τεχνολογίες ως μέρος Δαπάνης του Α.Ε.Π. (ICT expenditure by type of product, Percentage of GDP),

Information Technology Expenditure,
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsiir090&plugin=1>, (18/4/2012).

Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης : Ο Νόμος για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, http://www.egovplan.gr/?page_id=14, (18/4/2012).

Τα Νέα, 19 Απριλίου 2012, «Η εφορία ανοίγει όλους τους λογαριασμούς, φόρο-φακέλωμα κάθε πολίτη, όπου θα καταγράφονται οι δαπάνες, η περιουσία και τα εισοδήματα του», (www.tanea.gr).

Ημερήσια, 19 Απριλίου 2012, «Ηλεκτρονική απογραφή όλων των φορολογουμένων», (www.imerisia.gr).

Ναυτεμπορική, Τρίτη 20 Μαρτίου 2012: «Προχωρούν άμεσα οι ενέργειες για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, στόχος η αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα και η διευκόλυνση του πολίτη», (www.naftemporiki.gr).

Σκάι, 20 Απριλίου 2012: «Ο παγκόσμιος πληθυσμός του διαδικτύου έφτασε τα 2,2 7 δισεκατομμύρια χρήστες», (www.skai.gr).

Καθημερινή, 3 Δεκεμβρίου 2011, «Ενημερωτική εκδήλωση για τις στρατηγικές «έξυπνης» ψηφιακής ανάπτυξης»,(www.kathimerini.gr)